

Signature

พรเทพ ทวีกาญจน์

ผู้บริหารสำนักการนิเวศการบุคคล

บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน)

ถอนผู้จัดการมรดก ได้หรือไม่ ?

การ ร้องขอให้ตัวเองหรือผู้ใดเป็นผู้จัดการมรดกของเจ้ามรดก ผู้ถึงแก่กรรมไปแล้ว ไม่ว่าจะผู้นั้นหรือบุคคลที่จะเข้ามา เกี่ยวข้องโดยตรงเกี่ยวกับเรื่องนี้ จะต้องตระหนักถึงภาระสำคัญที่ กฎหมายกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้ปฏิบัติตามพินัยกรรม หรือตามกฎหมายที่บัญญัติให้ทายาทโดยธรรมได้รับส่วนแบ่งใน ทรัพย์มรดก ผู้นั้นจะต้องไม่มีผลประโยชน์หรือแสวงหาผลประโยชน์ แอบแฝงเพื่อทำหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา ซึ่งหน้าที่ของผู้จัดการมรดก กฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 1719 ว่า “**ผู้จัดการ มรดกมีสิทธิ และหน้าที่ที่จะทำการอันจำเป็น เพื่อให้การเป็นไป ตามคำสั่งแจ้งชัดหรือโดยปริยายแห่งพินัยกรรม และเพื่อจัดการ มรดกโดยทั่วไป หรือเพื่อแบ่งปันทรัพย์มรดก**” สิทธิ และหน้าที่ เช่น การฟ้องขอแบ่งกรรมสิทธิ์รวม การฟ้องขับไล่บุคคลออกจากทรัพย์ มรดก การฟ้องเรียกโฉนดที่ดินอันเป็นทรัพย์มรดกคืนจากบุคคลอื่น หรือทายาท การจัดการมรดกต่างๆ นี้ ผู้จัดการมรดกสามารถกระทำ ได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากทายาท เพราะถือเป็นตัวแทน ของทายาทอยู่แล้ว

การเข้ามาเป็นผู้จัดการมรดก เพราะมีวาระซ่อนเร้น และมีใจ ไม่เป็นธรรม ผู้นั้นจะทำหน้าที่ให้เกิดข้อสงสัย และจะถูกฟ้องให้ถอน การทำหน้าที่ผู้จัดการมรดกภายหลัง เพราะบรรดาทายาทไม่ไว้ใจ

และการทำบางประการอาจสื่อให้เห็นว่าหากขึ้นปล่อยให้ผู้นั้นทำ หน้าที่เป็นผู้จัดการมรดกต่อไป ทายาทโดยธรรมหรือผู้มีสิทธิรับมรดก ของผู้ตายตามพินัยกรรมอาจได้รับความเสียหายได้ การถอดถอนผู้ จัดการมรดกจะกระทำได้อีกก็ต้องเป็นไปตาม กฎหมายแพ่ง และ พหุณชิย ในมาตรา 1727 ที่บัญญัติไว้ว่า “**ผู้มีส่วนได้เสียคนหนึ่งคน ใดจะต้องขอให้ศาลสั่งถอนผู้จัดการมรดก เพราะเหตุผู้จัดการมรดก ละเลยไม่ทำการตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุอย่างอื่นที่สามควรก็ได้ แต่ต้องร้องขอเสียก่อนที่การปันมรดกเสร็จสิ้นลง**”

ปัญหาดังกล่าวไม่ควรจะเกิดขึ้นให้เป็นปัญหา เมื่อผู้ทำหน้าที่เป็นผู้จัดการมรดกมีเจตนาดีสุจริต และยึดมั่นหลักกฎหมายเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการทรัพย์สินของเจ้ามรดกให้เป็นไปตามคำสั่งในพินัยกรรมหรือให้เป็นไปตามกฎหมายในกรณีที่เจ้ามรดกไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้ แต่ถึงแม้ว่าจะต้องทำตามคำสั่งในพินัยกรรมของเจ้ามรดกก็ตามที่ ผู้จัดการมรดกต้องปฏิบัติตามทำหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ จะกระทำการตามแต่ใจหาได้ไม่เช่นกัน

การกระทำใดปราศจากความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ตั้ง แม้ว่าจะพยายามเพียงใดเพียงให้ได้ว่าสิ่งซึ่งผู้ันั้นต้องการ โดยเฉพาะใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการบรรลุเป้าหมายให้ได้มาซึ่งสิ่งซึ่งต้องการ ถูกผิดหรือไม่ให้เป็นภาระของศาลท่านวินิจฉัยเอาเอง ความไม่ซื่อสัตย์กับตัวเองจึงกลายเป็นเรื่องเป็นคดีความให้ผู้ซื่อสัตย์สุจริตต้องเสียทั้งเวลา และเงินทองค่าจ้างทนายความเมื่อตีมาแก้ต่าง ที่สำคัญเสียความรู้สึกที่ดีกับบุคคลที่สร้างปัญหานี้คือโลกแห่งความเป็นจริงทางสังคมที่บุคคลคนหนึ่งมักจะมีอำนาจชอบธรรม และเรียกร้องความชอบธรรมผ่านกระบวนการยุติธรรมโดยไม่คำนึงว่าตัวของเขาสามารถจะตัดสินใจเบื้องต้นด้วยตัวเองว่ามั่นถูกต้องที่จะทำเช่นนั้น

การถอนผู้จัดการมรดกมีคดีขึ้นสู่ศาลเสมอ เมื่อทายาทหรือผู้ที่มีสิทธิได้รับมรดกไม่พอใจการทำหน้าที่ของผู้จัดการมรดกที่ตนเองยอมให้เป็น หรือเป็นเพราะผู้ตายได้ระบุไว้ในพินัยกรรม อย่างกรณีที่เคยเกิดขึ้นเป็นตัวอย่างให้ท่านผู้อ่านได้ศึกษา เมื่อเกิดขึ้นกับครอบครัวใด เชื่อว่าท่านคงจะไม่มีความสุขนัก และจะรู้สึกเป็นทุกข์อย่างยิ่งเมื่อเหตุการณ์นั้นมาถึง เรื่องมีอยู่ว่า ศาลได้มีคำสั่งตั้งภรรยาของผู้ตายเป็นผู้จัดการมรดกมีที่ดินแปลงหนึ่งติดงานธนาคารอยู่ บุตรชายคนโตเกรงว่าที่ดินแปลงนั้นจะหลุดจำนวน จึงได้ถอนถอนเก็บไว้ต่อมา

บุตรชายคนโตได้ยื่นคำร้องขอว่าหลังจากที่มารดาเป็นผู้จัดการมรดกแล้วไม่จัดทำบัญชีทรัพย์สินมรดกโดยมีเจตนาปิดบังทรัพย์สินมรดกไม่เรียกประชุมทายาท ไม่แบ่งปันทรัพย์สินมรดกแก่ทายาท เป็นเหตุให้ผู้คัดค้านและทายาทเสียหาย ส่วนมารดาผู้จัดการมรดกยื่นคำคัดค้านว่า จะแบ่งทรัพย์สินมรดกของผู้ตายได้อย่างไรกัน เพราะผู้คัดค้านไม่ให้ความร่วมมือ ไม่ได้ส่งมอบหลักฐานที่ดินมรดกให้กับเธอ เธอก็ทำอะไรไม่ได้ ไม่ได้คิดทุจริตประการใด ขอให้ยกคำร้องของผู้คัดค้านเสีย

คดีถึงที่สุดศาลฎีกาวินิจฉัยว่า กรณีดังกล่าวมีเหตุผลที่จะถอนผู้ร้องจากการเป็นผู้จัดการมรดกหรือไม่

โดยผู้คัดค้านฎีกาว่าผู้คัดค้าน มีเหตุผลที่จะไม่ส่งมอบโฉนดที่ดินแก่ผู้ร้อง เพราะเขาเป็นผู้ถือถอนที่ดินจากธนาคารด้วยเงินของเขาเอง ผู้จัดการมรดกต้องชำระหนี้ก่อนนั้นให้แก่เขาแทนเสียก่อน เขาจึงจะคืนโฉนดที่ดินให้ หากให้ไปแล้ว และยังไม่ได้มีการชำระหนี้คืนเขาเอง และทายาทอื่นอาจเสียหายได้ ใครจะรับผิดชอบจำนวนเงินดังกล่าว ศาลฎีกาเห็นว่า **ตามคำร้องขอและคำเบิกความของผู้ความทั้งสองได้ข้อเท็จจริงว่าผู้คัดค้านเป็นบุตรเจ้ามรดก ทั้งผู้ร้องก็เป็นมารดาของผู้คัดค้านและเป็นภริยาของเจ้ามรดกไม่ใช่คนอื่นไกลทุกฝ่ายทราบดีอยู่แล้วว่าทรัพย์สินมรดกมีอะไรบ้าง**

การที่ผู้ร้องไม่จัดทำบัญชีทรัพย์สินมรดก **จึงไม่พอฟังว่าผู้ร้องมีเจตนาปิดบังทรัพย์สินมรดก การที่ผู้ร้องไม่เรียกประชุมทายาทข้อเท็จจริงยุติตามที่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัย โดยผู้คัดค้านไม่ได้ฎีกาโต้แย้งว่าทายาทบางคนอยู่ต่างประเทศ อยู่ต่างจังหวัดจึงเป็นยากที่จะนัดพร้อมเพื่อจัดให้มีการประชุมทายาทเจ้ามรดก เมื่อผู้ร้องไม่จัดให้มีการประชุมทายาทเช่นนี้ยังไม่พอฟังว่าผู้ร้องละเลยไม่ทำการตามหน้าที่ แม้ผู้ร้องจะไม่จัดทำบัญชีทรัพย์สินมรดกตามที่กฎหมายกำหนดไว้ก็ตาม แต่กฎหมายก็ให้อำนาจศาลที่จะใช้ดุลยพินิจพิจารณาว่ามีเหตุควรจะถอนผู้จัดการมรดกเพียงใดหรือไม่ ดูตามพฤติการณ์เท่าที่ปรากฏยังไม่มีเหตุผลสมควรที่จะสั่งถอนผู้จัดการมรดกจากการเป็นผู้จัดการมรดก พิพากษายืนตามคำสั่งล่างทั้งสอง (เทียบเคียงคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 502/2542)**

บทสรุปสังท้าย จากคดีดังกล่าวข้างต้นเชื่อว่าหลังจากนั้นแล้ว ต่างฝ่ายน่าจะเสียใจในสิ่งที่ได้เกิดขึ้น และหากความหวาดระแวงที่เกิดขึ้นจนก่อให้เกิดการขาดความไว้วางใจต่อกัน หายไปจากความรู้สึกนึกคิดแล้วซึ่งอาจใช้เวลาบ้างที่สุดแล้วโดยสัญญาติฐานของความเป็นครอบครัวเดียวกัน ใจนั้นต่างเรียกหาความสนิทแนบชิดในครอบครัวให้เหมือนเดิมอีกครั้งหนึ่ง หลังจากทั้งสองฝ่ายได้สติ และปัญหาความสว่งทางความคิดจะเกิดขึ้น และจะนำไปสู่การเข้าใจร่วมกันในแต่ละบทบาทมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม

